

GREC MODERNE

Commenter en grec moderne le texte suivant et le traduire de « Αὐτὸς ὁ πολιτισμὸς, ποῦ... » jusqu'à la fin.

Εἶναι μεγάλος λόγος νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ τὴν «ἐλληνικότητα» ἐνὸς ἔργου. Μεγάλος καὶ ὠραῖος. Ὅταν θελήσουμε ὁμῶς νὰ καθορίσουμε τί πράγμα εἶναι αὐτὴ ἡ «ἐλληνικότητα», θὰ ἰδοῦμε πὼς εἶναι καὶ δύσκολος καὶ ἐπικίνδυνος. Οἱ καθαρευουσιάνοι δὲ γύρευαν τίποτε ἄλλο· «ἐλληνικότητα» ζητοῦσαν. Μὲ ἐπιμονή, μὲ τὸ πάθος, μὲ τὸν κόπο καὶ τὸ μόχθο, προσπαθοῦσαν νὰ καθαρίσουν τὸ ἔθνος ἀπὸ τὰ στίγματα τοῦ βαρβαρισμοῦ καὶ ἐλπίζανε πὼς σιγὰ-σιγὰ θὰ φτάσουμε στὴ γλῶσσα καὶ στὴν τέχνη τοῦ Σοφοκλῆ καὶ τοῦ Πλάτωνα. Ἄξιός ὁ μισθός τους! Χαλάσανε καὶ στερέψανε τὶς καλύτερες πηγές τοῦ ἑλληνισμοῦ. Σταματῶ σὲ τοῦτο τὸ παράδειγμα, γιὰ νὰ μὴν ἀναφέρω τὰ ἄπειρα ἄλλα, τὶς ἄπειρες καὶ πολὺ βλαβερὲς ἀκρισίες ποὺ εἰπώθηκαν γιὰ χάρις τῆς «ἐλληνικότητας». Γι' αὐτὸ λέω: ἐπικίνδυνος· γιατί μπορεί νὰ μᾶς συμβεῖ, ὅπως τὸ δείχνει ἡ περίπτωση τῶν λογιότατων, νὰ καταστρέψουμε ἀξίες καθαρὰ ἑλληνικές, πιστεύοντας ὅτι ὑποστηρίζουμε τὴν ἑλληνικὴ τέχνη. Ἄλλὰ μπορεί νὰ μᾶς συμβεῖ καὶ τὸ ἀντίθετο, γι' αὐτὸ χρησιμοποίησα τὴ λέξη δύσκολος: νὰ ὑποταχθοῦμε δηλαδὴ σὲ ἀξίες διόλου ἢ ἐλάχιστα ἑλληνικές, θαρρώντας πὼς ἑλληνίζουμε.

Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου σκορπίζουμε τὸν ἑλληνισμό μας. Τὸν ἐσπείραμε σ' ὅλο τὸν κόσμο·

ὡς μέσα στὴν Βακτριανὴ τὸν πῆγαμεν, ὡς τοὺς Ἰνδοὺς καθὼς λέει ὁ ποιητής. Κι ἡ ἀπέραντη τούτη διασπορὰ ἦταν φυσικὸ νὰ ἔχει ἕνα σημαντικὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ ἑλληνισμὸς δουλεύτηκε, πλάστηκε, ζωογονήθηκε ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίες ἄλλοτε ἑλληνικές καὶ ἄλλοτε ὄχι, ὡς τὴν ἐποχὴ τῆς Ἀναγέννησης· κι ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ποὺ σημειώνει τὸ σκλάβωμα τοῦ Γένους, ἀπὸ ἰδιοσυγκρασίες διόλου ἑλληνικές καὶ ποὺ ἔδρασαν ἔξω ἀπὸ τὶς ἑλληνικές χῶρες. Καὶ θὰ ἤθελα νὰ μὴν ξεχνᾶμε πὼς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ πέρα δημιουργήθηκαν τὰ ἔργα ποὺ ἀποκρυσταλλώσανε τὴ μορφή τοῦ πράγματος ποὺ ὀνομάζουμε σήμερα εὐρωπαϊκὸ πολιτισμὸ.

Αὐτὸς ὁ πολιτισμὸς, ποὺ εἶναι βασικὰ γέννημα τῶν ἑλληνικῶν ἀξιών, δὲ δημιουργήθηκε βέβαια, μήτε ἀπὸ ἐμᾶς μήτε ἀπὸ τοὺς ἀμέσους προγόνους μας. Οἱ ἄμεσοι πρόγονοί μας διαφυλάξανε τοὺς ἀρχαίους θησαυροὺς, καὶ ὅταν ἔπεφτε τὸ Βυζάντιο ⁽¹⁾, κρατώντας:

... βαριά σταμνιά, γιομάτα
μὲ τὴ στάχτη τῶν προγόνων

φέρανε τὸν ἑλληνικὸ σπóρο στὴ Δύση, ὅπου φούντωσε βρίσκοντας ἕνα πρόσφορο καὶ ἐλεύθερο χῶμα. Ἀλλὰ Ἀναγέννηση δημιουργημένη ἀπὸ ἐμᾶς, ὅσο καὶ νὰ μᾶς κάνουν νὰ τὴν ὑποψιαζόμαστε μερικὰ ἀδιόρατα σημάδια, Ἀναγέννηση *καμωμένη* ἀπὸ Ἕλληνες, ποὺ θὰ ἦταν βέβαια κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν Ἀναγέννηση ποὺ ἔγινε ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους, εἴτε χαιρόμαστε εἴτε θλιβόμαστε γι' αὐτό, δὲν ὑπῆρξε. Κανένας Ἕλληνας δὲν ἄσκησε, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἐπίδραση ἀποφασιστικὴ καὶ ἄμεση στὰ ρεύματα ποὺ ἀνάβρυσαν στὴ Δύση ἀπὸ τὴν ἐπαφὴ μὲ τὶς ἑλληνικὲς ἀξίες. Κανένας – ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Δομήνικο Θεοτοκόπουλο, παραγνωρισμένο κι αὐτόν – ποὺ νὰ μὴν ἦταν μόνο φορέας ἀλλὰ καὶ δημιουργός. Ἔτσι ἦταν τὰ πράγματα ὡς τὴν ἐποχὴ ποὺ ξύπνησε ἡ Φυλὴ. Τότες – τὸ ἴδιο κάνουμε καὶ σήμερα – οἱ καλύτεροι ἀπὸ ἐμᾶς, μελετώντας ἢ πηγαίνοντας στὴ Δύση, προσπαθοῦσαν νὰ ξαναφέρουν πίσω στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα τὸ βίος ποὺ αἰῶνες πρὶν εἶχε φύγει ἀπὸ τὸν τόπο μας γιὰ νὰ διασωθεῖ. Ἀλλὰ ὁ θησαυρὸς αὐτὸς δὲν ἦταν ἕνα στεῖρο χρυσάφι, ἦταν κάτι ζωντανὸ ποὺ γονιμοποίησε καὶ γονιμοποιήθηκε καὶ ρίζωσε καὶ γεννοβόλησε. Καὶ μὲ τὶς λειτουργίες αὐτὲς ἔφτασε σιγὰ-σιγὰ νὰ γίνῃ ἕνα γενικὸ καὶ ἀφηρημένο πλαίσιο ὅπου ἐρχόντουσαν νὰ τοποθετηθοῦν πολλὰ δυνατὰ πνεύματα, ὄλωσδιόλου διαφορετικὰ μεταξύ τους, καὶ πολὺ πιὸ σύμφωνα μὲ τὸν ἑαυτό τους παρὰ μὲ ὁτιδήποτε ἄλλο.

Γ. ΣΒΦΕΡΗΣ, «Διάλογος πάνω στὴν ποίηση», (1938) στὸν τόμο *Ἐνας διάλογος γιὰ τὴν ποίηση*, ἐπιμέλεια Λουκᾶς Κούσουλας, ἐκδ. Ἑρμῆς, 1975, σσ. 27 – 29.

⁽¹⁾ Ἐννοῶ, φυσικά, τὴν ἔξοδο τῶν Βυζαντινῶν λογίων ποὺ κρατᾶ πάνω ἀπὸ ἑκατὸ χρόνια στὸν 14ο καὶ 15ο αἰῶνα.